

Er verdwijnt een juweel van een parkbos voor de A27

Eind maart nam minister Schultz de beslissing om de A27 te verbreden naar 2 x 7 rijstroken, ten koste van een deel van het Parkbos van landgoed Nieuw Amelisweerd. Bert Maes deed onderzoek naar de cultuurhistorische waarde van het te kappen stuk bos.

Amelisweerd is voor de Utrechtse bevolking en die van de verre omgeving, een belangrijk recreatiegebied. Jaarlijks bezoeken circa 1.200.000 mensen de groep landgoederen Oud en Nieuw Amelisweerd en Rhijnauwen.

Onder andere vanwege de horecavoorzieningen, de speeltuin en het Stay Okay-budgethotel, is het er aantrekkelijk voor alle leeftijden. In 1982 kwam Amelisweerd landelijk in het nieuws door de aanleg van een Rijksweg, de A27, door het landgoed Nieuw Amelisweerd. Honderden monumentale bomen werden in minder dan een halve dag omvergehaald. Dat bleek niet zo moeilijk, met de oppervlakkige beworteling van de bomen, een gevolg van de hoge grondwaterstand in het dal van de rivier de Kromme Rijn.

Na een dagenlange bezetting van het parkbos, ook in boomhutten, en na een ware veldslag tussen ME en verantwoordelijke liefhebbers van bomen en natuur, kwam het asfalt er alsnog. Nu dertig jaar later lijkt de geschiedenis zich te herhalen. Een nieuwe verbreding van de A27 lijkt onvermijdbaar.

Actievoerders en de Vereniging 'Vrienden van Amelisweerd' hopen nog op een serieuze second opinion, waarbij nieuwe inzichten in de verdeling van de rijstroken en in de vervoersprognoses de doorslag kunnen geven. Voor de rijkswegverbreding zal het kappen van een brede parkbosstrook noodzakelijk zijn.

Rijksmonumenten

Maar hoe belangrijk is nu eigenlijk het parkdeel dat zou moeten wijken? De drie landgoederen staan, vanwege hun cultuurhistorische betekenis op de lijst van Rijksmonumenten, zowel de drie landhuizen als de er bij behorende tuinen en parkbossen. Het parkbosdeel dat binnen de nieuwe verbreding valt, hoort bij de aanleg van het landgoed Nieuw Amelisweerd uit de 17e eeuw.

De beroemde 'Sneeuwkllokjeslaan' van Nieuw Amelisweerd in februari, in de zichtas van het landhuis.

De formele aanleg is in het lanen- en padenpatroon, waaronder een ganzenvoetstelsel (een zogenaamde patte d'oise) herkenbaar. Bijzonder hierbij is de 'Sneeuwkllokjeslaan', een lange zichtas die uitkomt op het landhuis.

In februari, soms ook eerder is deze laan oogverblindend door een tapijt van bloeiende sneeuwkllokjes, vanouds het gewoon sneeuwkllokje (*Galanthus nivalis*), later aangevuld met het breedbladig sneeuwkllokje (*Galanthus elwesii*) uit de Kaukasus.

>

Hoogste iepen van ons land: 38 m hoog, van een zeldzame variëteit. In het voorjaar met gewone vogelkers in de ondergroei.

Hoogst gemeten (zoete) kers van Nederland: 32 m hoog.

De laan liep oorspronkelijk nog verder door op de plaats van de huidige rijks-weg. Het deel van de Sneeuwkllokjeslaan in de te kappen bosstrook is in eigendom van Rijkswaterstaat en jammer genoeg nogal verwaarloosd. Veel sneeuwkllokjes zijn er verdwenen.

De bedreigde strook parkbos is zonder meer een juweel: meer dan 150 monumentale zomereiken van circa 200 jaar oud vormen de kern. Het zijn bomen die nog eeuwen mee kunnen en aan beleevingswaarde zullen winnen. Daarnaast staan er enkele grote beuken, ruwe iepen, essen, zoete kersen en canadapopulieren.

Meer dan 30 m

Wat opvalt bij de bomen zijn hun ongewone hoogtematen. Dendroloog Jeroen Philippona heeft de bomen tot op de centimeter met moderne laserapparatuur nagemeten. Veel eiken zijn meer dan 30 m hoog.

Een van de iepen en een zoete kers behoren tot de landskampioenen. De iep haalt maar liefst 38 m en de zoete kers is 32 m hoog. Tot nu toe zijn er geen hogere gemeten.

Uit recent gepubliceerd DNA-onderzoek is bovendien gebleken dat de iepengroep behoort tot een uiterst zeldzame hybride iep (van de gladde en de ruwe iep), een niet eerder bekend taxon. Interessant om stekken van te nemen en nieuw plantgoed van te kweken. Vooreens daarvan staan in de gemeentelijke visie over de toekomst van de landgoederen. De canadapopulieren halen hier een hoogte van 37 m.

De vochtige kleibodem en dichte plantafstanden hebben de bomen opgejaagd tot deze voor ons land ongekende lengtes. De zoete kersen bloeien prachtig, maar hier moet je een kijker meenemen om de hoge bloeiende boomkruin te zien. Het gezoem van de bijen in april-mei verraadt het ontluiken van de kersenbloesem echter onmiddellijk.

De ondergroei is vanwege de natuurdoelstelling verwilderd door bramen, vogelkersen en opslag vanuit de boomlaag. Cultuurhistorisch is er sprake van een soort middenbos: opgaande bomen met hakhout van essen, esdoorns, iepen en

Meer dan 150 woudreuzen van zo'n 200 jaar oud staan in de te kappen parkbosstrook van Nieuw Amelisweerd.

haagbeuken in de ondergroei. De parkbossen van landgoederen werden immers vanouds niet alleen voor vermaak en schoonheid aangelegd, maar moesten ook wat opleveren. Veel van de oude hakhoutstoven zijn verdwenen, maar als je goed kijkt staat er toch nog heel wat.

Mooiste boombestanden

Veel parkbospercelen van de Utrechtse landgoederen zijn in de loop van de late 18^e en 19^e eeuw aangeplant, zodat de strook langs de snelweg inmiddels tot de oudere en mooiste boombestanden behoort. Hopelijk zal uit de herberekeningen blijken dat de kap van dit mooie parkbosdeel niet nodig zal blijken.

Een goed alternatief is om de verbre-

ding aan de andere (west)kant van de bestaande rijksweg te realiseren. Daar staan weliswaar enkele grote bomen, maar die zijn in geen enkele verhouding tot het prachtige parkbos aan de oostzijde.

Een nadeel voor de vele wandelaars is het lawaai van de rijksweg. Als er weer een strook wordt gekapt, schuift de lawaaizone ook weer op en wordt het landgoederengebied weer kleiner. Toegezegd is om de snelweg ter plaatse te overkappen, ook als ecologische verbindingzone, maar dat zal het lawaai zeker niet volledig wegnemen.

Voorlopig staat dit fraaie stukje Amelisweerd er nog, inclusief de bloeiende sneeuwkllokjes. Zo lang het nog kan, is het een aanrader. <